

№2 2020 (100)

Видається з жовтня 1999 року
Реєстраційне свідоцтво:
серія **КВ №23669-13509 ПР**
від 9 листопада 2018 року
ISSN 1562-529X
Передплатний індекс: 22863

ЗАСНОВНИКИ:

Харківський національний
університет радіоелектроніки

Харківський національний
педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди

Харківський регіональний інститут
державного управління Національної
академії державного управління
при Президенті України
Приватна фірма «Колегіум»

РЕДАКЦІЯ

Ю. Д. БОЙЧУК,
головний редактор
Л. О. БЕЛОВА,
заступник головного редактора
О. П. КОТУХ,
відповідальний редактор

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

Україна, 61166, Харків,
просп. Науки, 14. ХНУРЕ

тел.: +38 (093) 688-43-30,
+38 (057) 702-08-30

E-mail: newcollegium.journal@gmail.com

Затверджено вченою радою
ХНПУ ім. Г. С. Сковороди,
протокол № 3 від 12.06.2020

**Журнал внесено до переліку
наукових фахових видань України
з педагогічних наук**

**Видається за сприяння
Ради ректорів вищих навчальних
закладів Харківської області
та Харківського університетського
консорціуму,
за підтримки Департаменту науки
і освіти Харківської обласної
державної адміністрації**

НАУКОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РЕДАКЦІЙНА РАДА

В. І. АСТАХОВА, доктор історичних наук, професор, Україна
В. С. БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН
України, член-кореспондент НАПН України, Україна
Л. О. БЕЛОВА, доктор соціологічних наук, професор, Україна
Ю. Д. БОЙЧУК, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент
НАПН України, Україна
Т. О. ДОВЖЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
В. А. КАПУСТНИК, доктор медичних наук, професор, Україна
О. Е. КОВАЛЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
Т. В. КРУТСЬКИХ, доктор фармацевтичних наук, професор, Україна
А. І. КУЗЬМІНСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, дійсний член Міжнародної
слов'янської академії освіти імені Я. А. Коменського, Україна
С. Є. ЛУПАРЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
О. О. МАТВЕСЕВА, доктор педагогічних наук, доцент, Україна
О. В. НАНКА, кандидат технічних наук, професор, академік Інженерної
академії України, Україна
С. В. ПАНЧЕНКО, доктор технічних наук, професор, Україна
Л. Є. ПЕРЕТЯГА, доктор педагогічних наук, професор, Україна
В. С. ПОНОМАРЕНКО, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, Україна
Н. О. ПОНОМАРЬОВА, доктор педагогічних наук, професор, Україна
І. Ф. ПРОКОПЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, академік
НАПН України, Україна
В. П. САДКОВИЙ, доктор наук з державного управління, професор,
Україна
В. В. СЕМЕНЕЦЬ, доктор технічних наук, професор, Україна
Є. І. СОКОЛ, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН
України, Україна
Г. І. ТОХТАР, кандидат технічних наук, доцент, Україна
О. І. ЧЕРЕВКО, доктор технічних наук, професор, академік
Української академії наук, академік Міжнародної академії холоду, академік
Інженерної академії України, Україна
Д. Л. ЧЕРЕДНІК, кандидат технічних наук, доцент, Україна
Д. В. ШВЕЦЬ, доктор юридичних наук, доцент, Україна
МАРК БРАУН, професор, директор Національного інституту цифрового
навчання, Дублінський міський університет, Ірландія
ТЕРЕЗА ЯНИЦКА-ПАНЕК, професор PUSB, Державний університет
Стефан Баторій в Скерневице, Польща

ЗМІСТ

ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО

УНІВЕРСИТЕТСЬКО-ШКІЛЬНІ КЛАСТЕРИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

XVIII Міжнародна науково-практична конференція, 14 лютого 2020 р.,
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

Астахова Е. Потребность в изменении моделей и подходов к управлению образовательными системами в условиях турбулентности общественных процессов.	3
Решетняк Е. Сущность и цели формирования образовательных кластеров.	7
Астахова В. Учебно-научный комплекс непрерывного образования — новый формат нового образовательного пространства.	10
Єременко Ю. Кластеризація освіти як засіб підвищення ефективності роботи з обдарованими учнями.	14
Зверко Т. Моделі кластерної політики: світові освітні практики.	18
Іванова О. Комплексний підхід до організації науково-дослідної роботи в навчальному закладі неперервної освіти.	21
Коллін Свен-Олоф Управління університетськими кластерами (англ.)	25
Шилкунова З. Исследовательская работа младших школьников как элемент механизма взаимодействия внутри образовательного кластера.	29

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Прокопенко І., Бойчук Ю. Шляхи підвищення якості підготовки кадрів вищої кваліфікації до інноваційної діяльності.	34
Борисенко Н., Ворожбит-Горбатюк В. Козацька педагогіка — характерні ознаки.	40
Леонов В. Смартфонізація країни.	45

МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

Тельпуховська Ю. Про корекцію та вдосконалення професійного українського мовлення вчителів.	51
Дементьєва Т. Навчання діалогічного мовлення іноземних слухачів на етапі довузівської підготовки.	56
Деркач Г. Використання інтерактивної методики роботи над текстом «спрямоване читання» в іншомовній аудиторії.	61
Денисенко А., Мкртічян О., Білецька С., Ковтун А. Педагогіка дозвілля — запорука формування професійних компетентностей.	66
Старікова Л. Інноваційні технології ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з природою рідного краю.	72

ЛІТОПИС

Юрченко О. Вивчення М. І. Костомаровим початкових етапів історії українського народу та його вплив на формування національної свідомості.	78
--	----

ІНФОРМАЦІЯ

Анотації.	86
----------------	----

Мова видання — українська, російська, англійська.
Художник обкладинки О. Дербілова.
Виконавець комп'ютерної верстки В. Тарасенко.
При використанні матеріалів журналу посилання на «НК» обов'язкове.
Точка зору редакції може не співпадати з точкою зору авторів.
Підп. до друку 30.06.2020. Формат 84×108/8. Папір офсетний.
Друк на ризографії. Умов. друк. арк. 9,7. Обл.-вид. арк. 9,2.
Тираж 300 прим. Зам. № 111. Ціна договірна.
Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

Адреса редакції: Україна, 61166, Харків, просп. Науки, 14,
Харківський національний університет радіоелектроніки.
Тел. (057) 702-08-30. E-mail: newcollegium.journal@gmail.com
Оригінал-макет підготовлено і тираж надруковано в ПФ
«Колегіум», 61093, Харків, вул. Іллінська, 57/121, тел.
(057) 703-53-74. Свідectво про держреєстрацію: серія КВ
№ 16592-5064ПР від 23.04.2010.

© «Колегіум», 2020.

УДК 372.811.161.2:378

DOI:10.30837/nc.2020.2.51

Про корекцію та вдосконалення професійного українського мовлення вчителів

Юлія Тельпуховська,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

Незалежно від того, які навчальні предмети є фахом учителя, однією зі складових педагогічної майстерності взагалі вважається високий рівень культури мовлення й професійне володіння ним. Передусім це стосується початкових класів, оскільки мовлення вчителя є для учнів молодшого шкільного віку, з огляду на їхні вікові особливості, не тільки засобом, а й змістом навчання.

Формування українського мовлення учителів — мешканців тих регіонів України, де в повсякденному спілкуванні продовжує функціонувати російська мова, відбувається за специфічних умов: з одного боку — посилення мотивів до опанування державною мовою, перехід шкіл України на навчання українською, з іншого — значний вплив російськомовного оточення, спілкування в родині.

Результатом є той факт, що українське мовлення вчителів часто не відповідає мовним нормам, воно збіднене, у мовленні трапляються русизми, трафаретні, штампо-

вані фрази та кальки, змішування мовних елементів української і російської мов, і, як наслідок, численні інтерферентні помилки на всіх мовних рівнях та «суржик». Учителі самі звикли розмовляти російською мовою, навіть «суржиком», важко долають психологічний і мовний бар'єр.

Мовлення студентів — майбутніх учителів також містить багато мовленнєвих огріхів, викликаних інтерференцією; їхнє мовлення бідне на власне українську лексику, характеризується несформованістю термінологічного апарату, студентам складно дається швидке переключання з однієї мови на іншу, швидке добирання еквівалентів та вміння чітко розмежовувати частково схожі, але неоднакові факти двох мов у власному мовленні.

Результатом неправильного вчительського мовлення є стійкі помилки в мовленні учнів. Такі помилки не викорінюються протягом життя й наочно демонструють причину їх появи: постійна, багаторазова (щоденна та щоурочна)

неправильна вимова вчителя, яку наслідують учні, наприклад: «Виконуємо завдання», «Які вірші про зиму ви знаєте?», «Відкрийте підручники», «Переверніть сторінку» тощо.

У зв'язку із переходом усіх шкіл України з вересня 2020 року до навчання українською мовою починаючи з 5 класу, а з 2023 року й початкової школи, актуальність мовної та мовленнєвої підготовки вчителів до якісного викладання українською мовою зростає. Міністерство освіти планує організувати окремі курси підвищення кваліфікації, літні школи, щоб вчителі покращили свою мовну й мовленнєву компетенції. У зв'язку з поставленими завданнями, з огляду на сказане, зважуючи на нагальну актуальність проблеми вдосконалення та корекції українського професійного мовлення чинних і майбутніх учителів початкових класів, пропонуємо мовний матеріал, який стане в нагоді для такої роботи.

Шам'ятаючи про те, що мовлення вчителя є для учнів зразком для наслідування, звертаємо увагу, по-перше, на суворе дотримання правильної вимови висловів, які часто використовуються в повсякденному мовленні вчителя на уроках, на перервах, у позаурочний час, у неформальному спілкуванні. Наведемо низку небезпечних з точки зору правильності фраз, дібраних нами в результаті спостереження за мовленням учителів і студентів-практикантів у навчальному процесі.

Розгорніть/загорніть зошити (неправильно «розкрийте/закрийте»); перегорніть сторінку (неправильно «переверніть»); відчиніть/зачиніть вікно, двері (неправильно «відкрийте/закрийте»); поведіть себе ввічливо (неправильно «ведіть себе ввічливо»); ставитися з повагою (неправильно «відноситися з повагою»); трапляються помилки (неправильно «допускаються»); ідеться про... (неправильно «мається на увазі...»); наступне завдання (неправильно «слідуюче»); напишемо наступного разу (неправильно «у наступний раз, у слідуючий раз, слідуючого

разу»); у жодному разі (неправильно «ні в якому випадку»); відповідати українською мовою (неправильно «на українській мові»); навести приклад (неправильно «привести»); допустити помилку або припуститися помилки (неправильно «припустити помилку»); збігаються відповіді (неправильно «співпадають»); ті, хто бажає або охочі поїхати на екскурсію (неправильно «бажаючи»); не заважайте (неправильно «не мішайте»); я вважаю, що... (неправильно «я щитаю», «я рахую»); учинити правильно (неправильно «поступити правильно»); навчальний матеріал (неправильно «учбовий»); правильна відповідь (неправильно «вірна»), виняток з правила (неправильно «виключення»), належить до 1 відміни (неправильно «відноситься»); протягом дня (неправильно «на протязі дня»); заплющити/розплющити очі (неправильно «закрити/відкрити очі»), настав час (неправильно «прийшов час»), простежте за змістом (неправильно «прослідкуйте за змістом»), брати/узяти участь (неправильно «приймати/прийняти участь») та ін.

Орфоепічне мовлення — важлива та обов'язкова якість вчительського мовлення. Особливої уваги під час продукування мовлення потребують фонетичні та орфоепічні особливості української мови, що є частково схожими й протилежними в порівнянні з російськими. Через те що їх неврахування в мовленні не заважає розумінню, часто такі помилки залишаються поза увагою, вважаються несуттєвими. Назвемо ці особливості:

1) тверда, на відміну від російської, вимова звука [ч] в українських словах: [ч] ашка, [ч] айник, [ч] асто, [ч] асник, ру[ч]ка, ка[ч]ка, гляда[ч], Іванови[ч] та ін;

2) вимова в українських словах двох твердих звуків [шч], що позначаються літерою щ, на відміну від російської мови, де буква щ позначає один м'який звук [ш□]: [шч]астя, [шч]ука, [шч]авель, [шч]ока, [шч]о, [шч]ур, пла[шч], ку[шч], бор[шч], до[шч] та ін;

3) [о]□[о́] — якісна редукція звука [о] у слабкій позиції перед складом з на-

голошеним [y], відповідно звук [o] в таких умовах вимовляється з наближенням до [y]: *к[ó]стюм, тв[ó]ю, г[ó]лубка, б[ó]юсь, п[ó]лює* та ін.;

4) позиційні модифікації звуку [в] і вимова відповідного губного звуку [□]-нескладового в трьох певних позиціях (на початку, у середині слова перед приголосним і в абсолютному кінці слова): [□]чи-*тель, [□]класі, [□]зошиті, [□]миватися, [□]день, во[□]к, ма[□]на, сто[□]пчик, купа[□]ся, зустріча[□]ся, написа[□], прочита[□], розказа[□], відпові[□]* та ін.;

5) відсутність асиміляції за глухістю в українських словах і, відповідно, відсутність оглушення дзвінких приголосних перед глухим у середині слова, на відміну від російської вимови: *ло[ж]ка, кни[ж]ка, зага[д]ка, ка[з]ка, рі[д]кий, дорі[ж]ка, лі[ж]ко, гря[д]ка* та ін.;

6) відсутність позиційного оглушення дзвінких приголосних в абсолютному кінці слова й, відповідно, дзвінка вимова кінцевих дзвінких приголосних, на відміну від російської вимови: *зу[б], моро[з], ні[ж], са[д], ві[з], обі[д], хлі[б], ме[д], сторо[ж]* та ін.

Порушення вчителем двох останніх правил вимови часто призводить до орфографічних помилок, які учні початкових класів допускають не через свою вину, а через неправильну вимову вчителя;

а) акцентологічні розбіжності та особливості наголошення окремих українських слів. Тут звертаємо увагу на такі часто вживані в мовленні учителя слова, небезпечні з точки зору наголошення, які:

б) розрізняються за місцем наголосу в російській та українській мовах: *котр[і]й (котра́, котрі́), фарт[у]х, фартуш[о]к, по́друга, пр[і]ятель, ота́ман, сере́дина, одина́дцять, сімдеся́т, вісімдеся́т, верба́, щіп[и]ці, вітч[и]м, русло́, о́лень, чорно́слив, цы́ган* та ін.;

в) мають подвійний наголос: *зага́дка і зага́дка, по́милка і пом[и]лка, у́смішка і усмішка, ко́ристь і кор[и]сть, алфа́віт і алфаві́т, та́кож і так[о]ж, ма́бут[ь] і мабу́ть, виш[и]ванка і вишива́нка, весня́ний і весня́ний* та ін.

г) часто неправильно наголошуються: *завда́ння, чита́ння, навча́ння, запита́ння, листопа́д, обіця́нка, зру́чний, чергов[и]й, вим[о]ва, вим[о]га, озна́ки, гляда́ч, вира́зне, вірші́ (у віршах), под[у]шка, нап[и]й, цав[е]ль, дошкі́льний, навест[и] (приклад), переля́к, гурто́житок, ві́падок, се́рдитися* та ін.;

д) мають особливості наголошення в множині (трискладові іменники на -ка): *приказкі́, загадкі́, помилкі́, копійкі́, зірочки́, тарілки́, жіночки́* та ін.

Незнання вчителем і недотримання в мовленні орфоепічних норм негативно впливає на формування мовленнєвих навичок учнів, особливо учнів молодшого шкільного віку, адже в цьому віці наслідування, у тому числі мовлення, є одним із провідних методів навчання. Помилкова вимова, закріплена в молодшому шкільному віці, коли активно розвивається мовлення дітей, на жаль, залишається стійкою; орфоепічні помилки викорінюються з великими труднощами або не піддаються корекції зовсім (тому прикладом численні порушення норм мовлення публічними, часто освіченими, людьми, наприклад: «прийняли закон у другому *ч[и]танні*», «перед урядом стоять *с[л]ідуючі завдання*», «*звітувати в листопаді*», «у нараді *прийняли участь*» та ін.

Важливим є врахування лексичних особливостей української мови, а саме:

1) розрізнення міжмовних (російсько-українських) омонімів і паронімів: *окрі́п, неді́ля, лу́на, тулу́б, краватка* та ін.;

2) уточнення лексичних значень українських слів: *кварти́рка (рос.: форточка), хві́ртка (рос.: калитка), передпо́кій (рос.: прихожая), сма́ження (рос.: яичница), шве́ць (рос.: сапожник), навро́мацки (рос.: ощупью), нави́пиньках (рос.: на цыпочках), осоння́ (рос.: солнцепёк), мо́ва (рос.: язык), мовле́ння (рос.: речь), безпечний (рос.: безопасный), ве́жа (рос.: башня), валі́за (рос.: чемодан), нирка́ (рос.: почка), ма́ти раці́ю (рос.: быть правым), то́рішні результати́ (рос. прошлогодние) та ін.;*

3) увага до точної та правильної передачі кожного значення багатозначних

російських слів окремим українським еквівалентом:

а) *считатъ* до десяти — *рахувати/лічити* до десяти; *считатъ*, що все добре; *считатъ* своїм другом — *визнавати* за свого друга;

б) *поступила* правильно — *учинила* правильно, *поступила* інформація — *надійшла* інформація, *поступила* в музичальную школу — *вступила* до музичної школи та ін.;

4) розрізнення лексичних значень слів: *выраз* («вияв настрою, почуттів на обличчі») — *выслів* («фраза, мовний зворот»); *завдання* («визначений наперед обсяг роботи, те, що хочуть здійснити») — *задача* («питання, що його розв'язують шляхом обчислень, наприклад, у математиці»); *поширювати* (щось абстрактне: знання, ідеї, чутки тощо) — *розповсюджувати* (щось конкретне: квитки, газети, рекламні плакати) тощо.

Мовлення вчителя має бути багатим, гнучким, образним, щоб привабити увагу дітей до того, про що хоче повідомити вчитель. Одним із засобів, що роблять мовлення виразним, влучним, яскравим, є стійкі вислови (фразеологізми, приказки, прислів'я). Під час передачі українською мовою сталих висловів російської вчителі часто допускають помилку, не відтворюючи український відповідник, а дослівно передаючи фразеологізм українською: *давати спокій* (неправильно «*залишати в спокої*»), *брати до уваги* (неправильно «*приймати до уваги*»), *упадати в око/очі/вічі* (неправильно «*кидатися в око/очі/вічі*»), *опанувати себе/отямитися* (неправильно «*узяти себе в руки*»), *має гарний вигляд* (неправильно «*гарно виглядає*»), *бачити на власні очі* (неправильно «*бачити власними очима*») тощо.

Граматична правильність мовлення — один з найважливіших його показників і найкращий наочний прийом формування граматичних норм мовлення в учнів.

Найпоширенішими граматичними помилками, які спостерігаємо в українському мовленні вчителів, є:

1) відсутність кличної форми іменників

на позначення імен учнів під час звертання до них. Постійне граматично правильне звертання до дітей на ім'я в формі кличного відмінка сприяє стійкому закріпленню в свідомості учня цієї граматичної особливості української мови, яка відсутня в російській: «*Олю, підійди до мене, будь ласка!*», «*Сергійку, відповідай*» та ін.;

2) відсутність відмінювання чоловічих українських прізвищ на -о на зразок російської мови (неправильно «зошит Пономаренко Валентина»). Такі чоловічі прізвища необхідно змінювати: *зошит Пономаренка Валентина, сидіти поруч з Біліченком Ярославом, сказати Руденку Павлу* та ін.;

3) неувага до розбіжностей у керуванні в словосполученнях: *по порученню* (Д.п.) учителя — *за дорученням* (О.в.) учителя, *слідите по учебнику* (Д.п.) — *слідкуйте за підручником* (О.в.), *ошибка по невнимательности* (Д.п.) — *помилка через неувважність* (З.в.), *дякувати батькові* (Д.в.), *опановувати грамоту* (З.в.), *робити за зразком* (О.в.), *захворіти на грип* (З.в.), *сміятися з жартів* (Р.в.), *тренуватися кожного дня* (Р.в.) та ін.;

4) неврахування відмінностей у формах роду та числа окремих іменників: *дальня путь, струнка тополя, глядацька зала, сезонний розпродаж, сильна нежить, ведмежий барліг, загавкав собака, шовкове волосся, падає жовте листя, колективні збори* та ін.;

5) незнання різниці у відмінковій формі іменників чоловічого роду, що сполучаються із числівниками *два, три, чотири* (неправильно «*два олівця*»). В українській мові ці числівники вимагають від іменників форми називного відмінка множини (у російській — родового відмінка однини): *два рядочки, три стільці, чотири олівці, двадцять два учасники, тридцять чотири учні, сто дев'яносто два кілометри* та ін.;

6) недотримання правил утворення форм прикметників вищого ступеня порівняння (неправильно «*матеріал складніше*», «*відповідь точніше*»; правильно — «*матеріал складніший, відпо-*

відь точніша), а також уживання слова «самий» для утворення найвищого ступеня порівняння (неправильно «самий відомий», «сама цікава»; правильно «найбільш відомий, найвідоміший», «найбільш цікава, найцікавіша»);

7) уживання неправильної форми дієслів наказового способу. Такі часто використовувані на уроці дієслова в імперативі варто вимовляти так: *розгляньмо* (приклад), *зауважмо*, *рахуймо*, *скажімо*, *перейдімо* (до наступної теми), *виправляймо* (помилки), *відповідаймо* та ін.

Однією з вимог до професійного мовлення учителя є вимога досконало володіти науковою лексикою й особливостями українських конструкцій наукового стилю — для пояснення навчального матеріалу на уроці, для професійного спілкування з адміністрацією школи та колегами, для написання фахових робіт, для виступів на методоб'єднаннях та педагогічних радах тощо. Мовлення вчителя повинно характеризуватися бездоганним володінням термінологією тих навчальних предметів, основи яких засвоюють діти в початкових класах:

1) лінгвістичні терміни: *знак оклику* (неправильно «окличний знак»), *розбір слова за будовою* (неправильно «за складом»), *особові займенники* (неправильно «власні») та ін.;

2) математичні терміни: *різниця двох чисел* (неправильно «відмінність»), *розв'язіть* рівняння (неправильно «виришіть»), *обчисліть* зручним способом (неправильно «вичисліть») та ін.;

3) природознавство: *листяні дерева* (неправильно «листвені»), *біле латаття* (неправильно «біла кувшинка»), *хрущ* (неправильно «травневий жук»), *свійські тварини* (неправильно «домашні») та ін.

Наведемо українські конструкції наукового стилю, у яких учителі часто припускаються помилок під час проведення уроку та в своєму науковому мовленні взагалі: *підіб'ємо підсумок уроку* (неправильно «підведемо»), *дійшли висновку* (неправильно «прийшли до висновку»), *навчання читання й письма* (неправильно «навчання читанню й письму»), *незва-*

жаючи на відсутність умов (неправильно «не дивлячись/не глядячи»), оскільки у програмі рекомендується (неправильно «так як»), *посібник містить роздальний матеріал* (неправильно «посібник включає роздатковий матеріал»), це є головною умовою (неправильно «це являється головною умовою»), *близько 15 відсотків* (неправильно «коло 15 відсотків»), *завдяки* наочним методам (неправильно «дякуючи»), «*у разі незбігу*» (неправильно «у випадку неспівпадіння»), *тощо* (неправильно «і тому подібне»), *отже* (неправильно «ітак»), *залежно від рівня знань* (неправильно «у залежності»), *протягом/упродовж наступних періодів* (неправильно «на протязі слідуєчих періодів»), *брати до уваги* (неправильно «приймати до уваги») та ін.

Вважаємо, що реальними кроками до поліпшення ситуації щодо правильності українського професійного мовлення учителів, які мешкають у стихійному російськомовному і двомовному середовищах, є оптимізація навчання в умовах вищого навчального закладу, а також організація роботи з корекції мовлення на спеціальних курсах перепідготовки та підвищення кваліфікації. Запропоновані матеріали можуть бути використані (з певною корекцією) в системі мовленнєвої підготовки вчителів-предметників різних спеціальностей на факультетах педагогічних вишів, передусім на факультетах, де готують майбутніх фахівців для початкової школи.

Література

1. Авраменко О. Українська за 20 уроків : навч. посібник. Київ : Грамота, 2016.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991.
3. Бабиш Н.Д. Навчи мене, вчителю, розмовляти. Київ : Знання, 1992.
4. Береза Т. Гарна мова — одним словом. Словник вишуканої української мови. Львів : Апіорі, 2015.

14.02.2020